

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta

Katedra občanské výchovy a filosofie

Bakalářská práce

Osudy Hildprandtů z Ottenhausenu na Blatné
Fates of Hildprandt von Ottenhausen family on
Blatná castle

Eliška Vokrojová

Vedoucí práce: prof. PhDr. Jan Županič, Ph.D.

Studijní program: Specializace v pedagogice se zaměřením na
vzdělávání

Obor: Dějepis – Základy společenských věd

2017

Prohlášení o samostatném zpracování bakalářské práce

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma *Osudy Hildprandtů z Ottenhausenu na Blatné* vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 20. 4. 2017

.....

Poděkování

Touto cestou bych ráda poděkovala vedoucímu bakalářské práce prof. PhDr. Janu Županičovi, Ph.D. za jeho cenné rady, čas, pomoc, trpělivost a především vstřícný přístup při zpracovávání tématu.

.....

ANOTACE

Tato bakalářská práce se zabývá českým šlechticem Bedřichem Hildprandtem a poukazuje na jeho boj o získání československého občanství. Na začátku je popsán původ rodiny. Její historií jsem se podrobněji zabývala od roku 1798, kdy jeden člen z rodu koupil blatenské panství, neboť s touto oblastí byl spjat osud i posledního majitele z rodu, Bedřicha Hildprandta.

KLÍČOVÁ SLOVA

Šlechta, Československo, regionální historie

ANNOTATION

This bachelor's deals with the Czech aristocrat Bedřich Hildprandt and refers to his struggle to obtain Czechoslovak citizenship. At the beginning is described the origin of the family. Its history, I examined closely since 1798, when one member of the family bought the estate Balaton, because this area was linked to the fate and the last owner of the House, Frederick Hildprandt.

KEYWORDS

Aristocracy, Czechoslovakia, Regional History

Obsah

1. Úvod	6
2. Hildprandtové z Ottenhausenu	8
3. Hildprandtové z Ottenhausenu a Blatná	9
4. Bedřich Hildprandt	16
5. Od konce druhé světové války do roku 1959	19
6. Boj o získání československého občanství	25
7. Návrat domů	34
8. Závěr	37
Prameny a literatura:	39

1. Úvod

Blatná je malé městečko ležící v Jihočeském kraji asi dvacet kilometrů od města Strakonice. Trvalé osidlování zde začalo podle archeologických vykopávek mezi 7. a 6. stoletím př. n. l. a okolo 4. století př. n. l. příchodem Keltů. V 7. až 8. století našeho letopočtu bychom tady již mohli nalézt slovanské obyvatelstvo.¹ Úplně první písemná zmínka o Blatné pochází z roku 1235, kdy se na listině Václava I. objevuje jako svědek Vyšemír z Blatné, ale v listině můžeme najít i rod budoucího majitele blatenského panství Bavora ze Strakonice.² Od 13. století se Bavorové ze Strakonice skutečně stali majiteli Blatné, i když způsob nabytí majetku není znám (Bavorové se proslavili i jako štedří sponzoři johanitského řádu, darovali mu několik vesnic a část hradu, v níž žil). Původně stál na místě Blatné jen dřevěný dvorec, později kamenný hrad. Zachoval se z něj půdorys románské kaple, který byl v roce 1926³ vykopán. Blatenské panství si Bavorové udrželi do konce 14. století.⁴

Poté se Blatná dostala díky příbuzenskému poutu do rukou Lvů z Rožmitálu. V 15. století se na hradě děly zásadní úpravy. Stalo se z něho reprezentativní sídlo. Druhý majitel z rodu Jaroslav Lev z Rožmitálu byl švagrem krále z Jiřího Poděbrad, neboť jeho sestra Johanka se i přes své katolické vyznání stala královou druhou manželkou. Jaroslav vedl i slavnou výpravu po evropských královských dvorech v letech 1465-1467 s cílem sjednotit významné panovnické dvory.⁵ O této výpravě vypráví dva významné cestopisy. První je od Václava Šaška z Bříkova *Deník o jízdě a putování pana Lva z Rožmitálu a z Blatné z Čech až na konec světa*, které se stalo inspirací Jiráskovo knize *Z Čech až na konec světa*. Druhý je od Gabriela Tetzela *Cestovní deník Lva z Rožmitálu a na Blatné*.

Poté majetek v Blatné zdědil Jaroslavův syn Zdeněk, který si dokázal velmi rychle získat vysoké postavení a vydobýt kariéru-funkci nejvyššího purkrabího tu udržel do roku 1530. Zemřel 14. července 1535 a jeho hrob najdeme v Chrámu sv. Víta.⁶ Majetek pak přešel na jeho syna Adama. Ten se potýkal s mnoha nesnázemi, jež začaly už za života

¹ Petrán, K. a kolektiv autorů. Sborník k 750. výročí Blatné. s. 12-13.

² Codex Diplomaticus et epistolarius regni Bohemiae. s. 123-124. Dostupné na [www.http://147.231.53.91/src/index.php?s=v&cat=2&bookid=565](http://147.231.53.91/src/index.php?s=v&cat=2&bookid=565)

³ Onu vykopávku provedl blatenský rodák, architekt Karel Fiala. V Blatné již nějaký čas probíhá snaha o zachování jeho vily na okraji města.

⁴ Menclová, D.: Blatná: Státní hrad, město a památky okolí. s. 3-4.

⁵ Tamtéž, s. 8.

⁶ Petrán, K. a kolektiv autorů. Sborník k 750. výročí Blatné. s. 34.

jeho otce. Byl to především úpadek rodu a veliké finanční dluhy. Blatná v roce 1550 přešla do rukou jedněch jejich věřitelů, Šternberků.

Za Lvů z Rožmitálu hrad velmi měnil svou podobu. Byla zbudována hradní věž, vystavěny obytné budovy, prohlouben a napuštěn vodní příkop. Jaroslav si v hradní věži nechal vyzdobit svoji pracovnu pozdně gotickými malbami s náboženskými, ale i světskými motivy. Můžeme zde najít především erby šlechtických rodin, se kterými byli Lvové z Rožmitálu spřízněni.⁷ V roce 1777 byly malby opraveny. Místnost nese název Zelená světnice. Zdeněk pozval na Blatnou významného architekta Benedikta Rejta, který vystavěl pozdně gotické křídlo, dnes Rejtův palác. Zřejmě jeho dalším úkolem na hradě bylo zdokonalení opevnění.⁸

Šternberkové na Blatné dlouho nepobyli, roku 1577 ji získal polský šlechtický rod, v čele Janem z Rozdražova, který o osm let později zemřel, a dědici se stali jeho dva neplnoletí synové. Opatrovníky jejich majetku byli členové rodiny Lobkoviců.⁹ Po dovršení zletilosti se správy ujal Václav z Rozdražova. Držba panství trvala do roku 1695, potom bylo panství prodáno synovcem Václavovy manželky. V tomto období se opět hrad proměňoval. Vznikla nová renesanční obytná budova, dnes zvaná Rozdražovský palác, a u vstupní věže bylo přistavěno patro. Roku 1601 byla Blatná potvrzena císařem Rudolfem II. všechna dosavadní práva a byla povýšena na město.¹⁰ Po vymření hrabat z Rozdražova koupil Blatnou od jejich příbuzného uherský rod Serenyů.¹¹ Ti byli vlastníky až do roku 1798. Za jejich etapy byl opraven Rozdražovský palác, který v roce 1763 vyhořel, zvelebena zámecká kaple nebo vystavěny mnohé sochy ve městě. V roce 1798 bylo blatenské panství se vším, co k němu spadalo prodáno Václavu Karlu Hildprandtovi z Ottenhausenu.¹² Hildprandtové žili na zámku až do roku 1952, poté byli vystěhováni a vrátili se na něj až v 90. letech 20. století.

⁷ Menclová, D.: Blatná: Státní hrad, město a památky okolí. s. 10.

⁸ Tamtéž, s. 19.

⁹ Petrán, K. a kolektiv autorů. Sborník k 750. výročí Blatné. s. 35.

¹⁰ Tamtéž, s. 36.

¹¹ Rod Serenyů se po příchodu z Uher usídlil na Moravě.

¹² Menclová, D.: Blatná: Státní hrad, město a památky okolí. s. 23.

2. Hildprandtové z Ottenhausenu

Původ šlechtického rodu Hildprandtů z Ottenhausenu, je sporný. Většina publikací uvádí, že rod k nám přišel z Horního Rakouska nebo Tyrolska, což ale vylučuje Milan Buben, který ve svém článku¹³ jako správné místo uvádí hornobavorský Landsberg.¹⁴ Jejich erbem je černý štít, v němž se nachází starý muž, držící v pravé ruce meč, skrze rameno má terče vypadající jako hlavy lvů. Postupem času byl erb s tím, jak prestiž této šlechtické rodiny rostla různě polepšován.¹⁵

Prvním z rodu, který přišel do Čech na počátku 17. století, byl Jan Reinhardt. Pracoval na dvoře císaře Rudolfa II. jako správce lvice. Poté působil ve službách císaře Matyáše a po jeho smrti u arcivévody Leopolda Pasovského.¹⁶ Jeho otec Šimon Hildprandt byl radou a purkmistrem. Roku 1624 zakoupil statek Brodec u Citolib. Oženil se s Marií Barborou, svobodnou paní Fiegerovou von Hirschberg, se kterou měl tři syny a jednu dceru. 9. března 1756 byl rodu Vídní potvrzen starý rytířský stav pro Čechy a 23. srpna 1756 byl rod Marií Terezií povýšen do stavu svobodných pánů. Jeho erb byl vylepšen o korunku svobodných pánů a získali oslovení „Wohlgnoem“, tedy Blahorodí. Zajímavostí je, že v 18. století vznikla druhá (mladší) větev rodiny Hildprandtů, avšak v 19. století vymřela.¹⁷ Hildprandtové byli nižší šlechta (svobodní páni), císařským výnosem z roku 1879 byli ale svobodní páni přiřazeni k vyšší šlechtě.¹⁸

¹³ Buben, M.: Česká zemská šlechta: Hildprandtové z Ottenhausenu. s. 113-120.

¹⁴ Buben, M.: Česká zemská šlechta: Hildprandtové z Ottenhausenu. s. 113-120.

¹⁵ Fiala, M.: „Erbovní a nobilitační listiny svobodných pánů Hildprandtů z Ottenhausenu“. Heraldická ročenka. s. 52.

¹⁶ Tamtéž, s. 45.

¹⁷ Buben, M.: Česká zemská šlechta: Hildprandtové z Ottenhausenu. s. 113-120.

¹⁸ Bezecný, Z.: Příliš uzavřená společnost. Pelhřimov. 2005. S. 24.

3. Hildprandtové z Ottenhausenu a Blatná

Pro Blatnou je důležitý rok 1798, kdy Václav Karel Hildprandt z Ottenhausenu zakoupil panství Blatná a Škvořetice. Václav Karel Hildprandt byl jediným synem Karla Josefa II. Hildprandta a jeho ženy Marie Anny Kfelířové ze Zakšova. Narodil se 28. září 1747. Z Blatné se stalo hlavní sídlo rodu. Dne 3. července 1769 si Karel vzal za manželku Annu svobodnou paní Kavanagh de Borries, s níž měl tři syny a jednu dceru. Roku 1809 byl ze zámku odstraněn dřevěný padací most a byl nahrazen novým kamenným. Nejstarší z Karlových synů František de Paula panství zdědil a 14. června 1796 pojal za manželku Annu von Klebesberg.¹⁹ František byl pro své panství přínosem. Založil zámecký park, tři léta u sebe zaměstnával Jana Evangelistu Purkyně (v letech 1810-1813) jako učitele svého syna Ferdinanda. Doporučení dostal od dr. Johanna Emanuela Pohla. S Purkyněm a panstvím se pojí jeden příběh. Mnohá literatura vypráví o jeho lásce k mladé hraběnce Adéle Desfoursové z Mont a Athieville, se kterou se seznámil na zdejším zámku, neboť sem často zajížděla se svou matkou na návštěvu z Hrádku u Sušice na Šumavě. Tento vztah ale není čím doložit. Z jejich korespondence lze však vyčíst, že je pojilo hlavně pouto přátelství. Adéla ve skutečnosti byla zamilovaná do správce jejich rodinného majetku, právníka Benjamina Koslera. Přestože láska byla oboustranná, v této době neměla šanci, poněvadž každý z nich pocházel z jiných společenských kruhů. Purkyně jistě vše věděl a byl jejich společným přítelem. Poté odešel budovat kariéru a z jejich pozdější korespondence se moc dopisů nedochovalo. Adéla skonala 10. října 1846 v Meranu. Její smrt byla tragická, protože uhořela při pečetění dopisů. Ve své poslední vůli nařídila spálení všech svých dopisů.²⁰

František postavil roku 1813 cukrovar, který byl později přebudován na lihovar. Těž zde existoval pivovar. Jeho činnost byla ukončena v 80. letech 20. století. V roce 2016 byl opět otevřen a zprovozněn. František se zasloužil o proměnu zámku v reprezentativní sídlo.

Po Františkově smrti dostal Blatnou jeho nejstarší syn Ferdinand, který ji předal svému nejstaršímu synovi Robertovi. Robert byl za svého mládí dobrodružné povahy, ale z jeho činů lze vycítit, že byl i vlastencem. Za revolučních bouří roku 1848 bojoval na straně barikádníků a měl být potrestán. Avšak na přímluvy knížete Schwarzenberga mu byl

¹⁹ Fiala, M.: „Erbovní a nobilitační listiny svobodných pánů Hildprandtů z Ottenhausenu“. Heraldická ročenka. s. 46.

²⁰ Janáček, J. – Málek, P. – Petrán, K.: Blatná a Jan evangelista Purkyně. s. 10.

trest prominut.²¹ Za jeho hospodaření se na panství konaly poslední větší úpravy zámku, v jejichž podobě zámek setrvává do dnešních dnů. Přestavbu vedl německý architekt Bernhard Grueber. Robert se o své panství staral sám bez pomoci správce a získal také doživotní post člena panské sněmovny říšské rady.²² Byl rovněž blatenským starostou a zemědělským radou za písecký okres. O pár let později, konkrétně 15. ledna 1857, se v Náměšti nad Oslavou Robert oženil s Augustou, hraběnkou Haugwitzovou z Biskupic, s níž měl dvě dcery a jednoho syna. Nejprve se ale ucházel o Lili Lobkowiczovou, která ho odmítla, poté o Octavii Czerninovou a teprve poté o Augustu, hraběnkou Haugwitzovou. (Zdeněk Bezecný ve své knize Příliš uzavřená společnost píše, že pro úspěšné uzavření sňatku bylo zapotřebí jak svolení rodičů snoubenců, tak i souhlas budoucích manželů. V případě Robertových prvních námluv o Lili Lobkowiczovou byly dvě překážky. Prvním důvodem byla její chudoba a tím druhým její nezájem o ženicha. Důvod pro neúspěch u Octavie Czerninové a úspěch u Augusty Haugwitzové Bezecný ve své knize nezmiňuje.)²³ Augusta byla velmi vzdělaná a sečtělá dáma, o níž se tradovalo, že za svůj život přečetla celou zámeckou knihovnu. Robert předal pak majetek synovi Ferdinandovi, který byl pro město i panství možná ještě větší klenotem než jeho předek František.

Ferdinand Karel Otto František Maria se narodil 23. března 1863. V roce 1892 si vzal za manželku Josefínu, hraběnkou von Thun und Hohenstein (byla dcerou Zdenka Františka Thuna von Hohenstein)²⁴, s níž měl čtyři syny. „Z největších mých životních radostí totiž bylo rozpoznávat na lovu skutečné lovecké nadání a sklony mých synů, čísti jim z rozzářených očí první opravdové úspěchy lovecké a naslouchati jejich nadšeným zprávám o nepoznaných posud a novostí svou opojných zkušenostech. Rozdělující se o radost, násobíme ji; jsa otcem čtyř synů, měl jsem tedy i radost vždycky čtyřnásobnou. Čas, který jsem se svou chotí a se svými syny trávil v myslivnách a horských chýších, dny, po které jsem sdílel jejich lovecké radosti a příhody, počítám k nešťastnějším ve mém životě.“²⁵

Ferdinand se o své panství staral velmi dobře. Také pro Blatnou toho mnoho učinil. Za jeho éry byla ve městě postavena škola a vybudována železnice. Byl ve městě oblíbený, o čemž také svědčí, že od roku 1914 do roku 1919 zastával úřad okresního starosty. Jako

²¹ Buben, M.: Česká zemská šlechta: Hildprandtové z Ottenhausenu. s. 113-120.

²² Fiala, M.: „Erbovní a nobilitační listiny svobodných pánů Hildprandtů z Ottenhausenu“. Heraldická ročenka. s. 47.

²³ Bezecný, Z.: Příliš uzavřená společnost. s. 96.

²⁴ SOA Třeboň, Rodinný archiv Hildprandt z Ottenhausenu 1579-1955: archivní pomůcka. 1973.

²⁵ Hildprandt, F.: Lovecké vzpomínky. s. 7.

první z majitelů panství zpřístupnil zámek veřejnosti.²⁶ Do první pozemkové reformy do jeho majetku patřilo 1000 ha lesa, 300 ha rybníků a přibližně 700 ha orné půdy. Zároveň vlastnil honební revír v Lubochni na Slovensku. V Archivu prezidenta republiky můžeme nalézt listiny, které se zabývaly odebráním tohoto území. Ferdinanda mrzela ztráta onoho rajónu kvůli špatné náhradě. Velmi rád lovil a v novém revíru v Užhorodě (od bývalých Schönbornských lesů) obdržel horší půlku, kde dle jeho slov nebylo mnoho zvěře. Druhá, tedy lepší půlka připadala státu. Takto předal svou stížnost do státních rukou, 27. srpna 1932.²⁷

Ferdinandovo panství navštívilo mnoho významných hostů. V roce 1926 strávil na Blatné celý měsíc indický mahárádža. Na jeho panství zavítal i následník habsburského trůnu Ferdinand d' Este. Ferdinand napsal také několik knih: *Lovecké vzpomínky*, *Vzpomínky z mého života: věnováno památce mého otce nebo Politické vzpomínky*. Zemřel 12. ledna 1936. „Až mně, děti moje, zdraví a stáří nedovolí doprovodit Vás a účastnit se tatranských lovů po Vašem boku, věřte, že na všech cestách a chodnicích v duchu Vás budu provázeti, že všechno v představách s Vámi zažiji, že budu nedočkavý Vašeho návratu a že Vašich zpráv a vypravování budu nejdychtivějším posluchačem; a až mne jednou Pán života a smrti povolá do věčných lovišť, vzpomeňte si, že Váš otec klidu nabýval, pookřival, Boha hledal i nalézal v těchto našich drahých, milovaných českých lesích.“²⁸ (Ferdinandovo žena zemřela 9. června 1939.²⁹)

O jeho prvorozeném synu Robertovi se z archivních materiálů dozvídáme nejvíce, hlavně díky curriculum vitae,³⁰ které Robert napsal, dne 28. listopadu 1936 v Praze, když sháněl pracovní místo. Odtud máme obsáhlé informace od roku 1893 až do roku 1936.

Robert se narodil 5. března 1893 v Blatné jako prvorozený syn Ferdinanda Hildpranta a jeho manželky Josefíny Hildprantové. Roku 1913 zakončil zkouškou dospělosti³¹ Vyšší české gymnázium v Písku. Po vzniku Československé republiky studoval Vysoké učení zemědělské v Praze, poté studoval v Liebwerdě a v Breslau. Na jaře v roce 1920 údajně na přání otce musel přerušit studium a vrátit se do Blatné, kde se měl ujmout rodinného statku, na němž pak hospodařil jako Ferdinandův nájemce až do

²⁶ Buben, M.: Česká zemská šlechta: Hildprandtové z Ottenhausenu. s. 113-120.

²⁷ AKPR, protokol T, sign. T 136/ 25, F. H.

²⁸ Hildprandt, F.: *Lovecké vzpomínky*. s. 110.

²⁹ ABS, Bedřich Hildprandt, sg. 305-309-6 a 44-97/1. Smuteční oznámení, které bylo zasláno na Hrad.

³⁰ AKPR, Robert Hildprandt, inv. č. 743.

³¹ AKPR, Robert Hildprandt, inv. č. 743.(Robertův životopis)

roku 1930. V tomto období také spravoval velkostatek Zelená Hora u Nepomuku. Poté se zabýval studiem chovu bucharských ovcí, též karákul (známé jako persián), na Universitě v Halle nad Sálou, kde vykonal zkoušku z odvětví živočišné výroby. Dalšímu studiu se věnoval dva roky v jihozápadní Africe. V roce 1936 vydal příručku „ Kožišinová ovce karákul a její chov: příručka pro chovatele“, na jejímž začátku je věnování památce jeho učitele Christiana Vriedta. V knize uvádí:

„Studovav teoretické a praktické otázky chovu kožišinové ovce Karákul v Halle nad Sálou, třídív mnoho tisíců bucharských karákulích kůžek u fy Theodor Thorer v Lipsku a později v rozličných chovech jihozápadní Afriky a Bessarabie, sebrav genealogicky na 2500 jehněčích bonitur ve vedoucích chovech jihozápadní Afriky, kde jsem měl příležitost bonitovati mnoho tisíc jehňat, pokouším se chovatelské praxi podati příručku, která by ji chránila před neúspěchy, upozorňujíc na vše, co je důležité pro chov karákulů. Kniha shrnuje veškeré dnešní empirické i vědecké poznatky, pokud jsou přístupné.“³² [...]

„Je mým vroucím přáním, aby tento spisek přispěl k propagaci vzorného a úspěšného chovu karákulů v naší vlasti a aby se osvědčil spolehlivým rádcem chovatelské praxe.“³³

Po otcově smrti byl vyplacen svým bratrem Bedřichem, který se ujal správy rodinného majetku. Od roku 1934 žil v Brně a následující léto byl pověřen Ministerstvem zemědělství, aby sepsal pomocné učebnice pro chov kožešinových ovcí. Učebnice byla touto institucí skutečně vydána.³⁴

Z jeho osobního života víme, že si 18. srpna 1919 vzal za manželku Alžbětu hraběnkou Mitrovskou z Nemyšle³⁵, s níž měl tři syny a s níž se roku 1932 rozvedl. Za druhé světové války byl nucen přijmout německé občanství. Doufal, že tímto krokem ochrání své syny před vojenskou službou ve Wehrmachtu. Jeho nejstarší syn Ferdinand padl na ruské frontě 26. července 1942 v pouhých 22 letech. O druhorozeném synovi Vladimírovi víme jen, že zemřel v Rakousku v ústavu pro choromyslné. Nejmladší Jan vycestoval do Kanady, kde se 6. dubna 1942 oženil s Antoníí Novati. Robert dožil se svým

³² Hildprandt, R.: Kožišinová ovce karákul a její chov: příručka pro chovatele. s. 5.

³³ Tamtéž. s. 5.

³⁴ Tamtéž. s. 5.

³⁵ Buben, M.: Česká zemská šlechta: Hildprandtové z Ottenhausenu. s. 113-120.

nejmladším synem v Kanadě, kde pobíral penzi od anglické armády. Zemřel zde 14. února 1974.³⁶

Druhorozený Karel se stal malířem a získal panství Škvořetice. Nevěnoval se jen malování, ale napsal i krátkou knihu *Přátelé a jiné drobnosti*, v níž vzpomínal na životní události, jež mu různě zasáhly do života, a na něž nikdy nechtěl zapomenout.³⁷ „Často a o samotě vzpomínám let svého dětství, let, která proto tak záhy minula, že byla bezstarostná – a nalézám tolik příběhů, věcí i postav, které mé myšlenky zaujmou a mne nutí, abych zase a zase si vybavoval. Rozpomínám se na tolik malicherných, ba směšných příběhů, které potvrzují v mé paměti příkladem či výstrahou; vždyť směrem k dobrému nebo zlému vytvářely můj charakter.“³⁸

V roce 1894 se oženil s Marií von Daubek, čímž vyženil panství Osek. Manželství zůstalo bezdětné. Za druhé světové války přepsal panství Škvořetice na svého nejstaršího synovce, aby chlapec nemusel na frontu. Tato snaha však byla marná.

Po komunistickém převratu Karel přišel o svůj majetek, ale nikdy svou vlast neopustil. Přivydělával si prodejem svých drobných obrázků. Bydlel ve staré škole ve Škvořeticích. Zemřel 20. ledna 1975 ve strakonické nemocnici. Komunistický režim nedovolil, aby jeho tělo bylo pohřbeno v rodinné hrobce v Paštikách, tam byl dodatečně uložen až po návratu rodiny do vlasti.

„Příhoda nepatrná však mně z hlavy nešla. Dokud nemáš, závidíš jiným a nepřeješ jim. Když tě však štěstí potká a máš, co jsi chtěl, o druhé se nestaráš. Proto snad by bylo dobře, kdybys dával, dokud máš, aby i tobě dali, až snad nebudeš mít?!“³⁹

Třetí syn Jindřich, který se narodil 17. listopadu 1895, se nikdy neoženil. Jako jeho starší bratr Karel miloval umění. U něj to nebylo malování, ale sochařství. Jak vypovídají prameny z Archivu kanceláře prezidenta republiky, živil se Jindřich dva roky jako sochař v USA, kam vycestoval 22. května 1925. Po návštěvě ČSR (červen 1927) se chtěl opět vrátit zpět, ale to už byl problém.⁴⁰ Americké úřady ho nechtěly vpustit. Dokonce je uváděno, že v USA měl vybudován svůj ateliér, zanecháno pracovní náradí, zvládl si tam

³⁶ Tamtéž, s. 113-120.

³⁷ Hildprandt, K.: *Přátelé a jiné drobnosti*.

³⁸ Tamtéž, s. 9.

³⁹ Tamtéž, s. 69.

⁴⁰ Spis je opět z Archivu Kanceláře prezidenta republiky a je uložen pod jménem Roberta Hildprandta, ale dochází zde k záměně osob. Ve skutečnosti jsou tady uloženy údaje o Jindřichovi Hildprandtovi.

vybudovat své umělecké jméno, které je spojeno s nedokončenými objednávkami z kruhů lepší společnosti. Na konsulátu chtěl podat žádost o vystěhovalecké vízum, ale bylo mu sděleno, že by mu bylo uděleno nejdříve za 25 let. Podle zprávy měl Jindřich celkovou domácí vojenskou službu odbytou.

Jindřich miloval sport a hrával za Blatnou fotbal.⁴¹ Za druhé světové války si zachoval české občanství. Po jejím skončení vypovídal ve prospěch svého bratra Bedřicha a jeho manželky, kteří se museli stát německými občany: „Na mne byl činěn také nátlak, abych se přihlásil za německého příslušníka zpočátku okupace. Tehdy při jedné návštěvě v Plzni sešel jsem se se známým, s kterým jsem byl za býv. Rakouska v rakouské armádě-Schubertem a který mi říkal, že jest komandantem Gestapa v Plzni. Jelikož to byl můj známý z vojny, říkal mi, že by bylo dobře, kdyby jeden z mých bratrů se přihlásil za Němce, ježto se vydáme v nebezpečí, když bratr Robert pracuje v zahraničí proti Německu, že bychom mohli být zatčeni. Při tom jsem řekl, že já se za Němce hlásiti nebudu, ale že to bratrům sdělím, což jsem pak skutečně učinil. Domnívám se, že německé úřady neměly na mně takový zájem jako na mém bratrovi B. Hildprandtovi, ježto tž jest dědicem a vlastníkem majetku mých rodičů.“⁴²

Po skončení druhé světové války čekal i Jindřicha boj. Týkal se uhájení dědických práv a empírového domku v zámeckém parku, který mohl podle závěti otce bezplatně užívat. „.....Podle znění právoplatné poslední vůle mého zemřelého otce a dědické dohody z 11. VII. 1936 bylo mně zajištěno doživotní bezplatné užívání domku čp. 311 i s přílehlou zahrádkou. Rovněž tak mně bylo zajištěné bezplatné užívání dílu stavebních objektů, ve kterém jsem vlastním nákladem postavil atelier. Dále mně byla podle dědické dohody zaručena měsíční renta a jiné naturální náležitosti..... Rozhodnutím ZNV v Praze ze 27. X. 47, že majetek mého bratra Bedřicha Hildprandta spadá pod ustanovení § 3, odst. 1 dekretu č. 12/ 1945 Sb. jsou mně odpírány náležitosti vyplývající z dědické dohody a jsou uplatňovány snahy zbaviti mne užívání domku i atelieru, který jsem vlastním nákladem postavil..... Vážený pane kancléři, prosím, abyste laskavě podpořil moje volání po právu a spravedlnosti, neboť po marných návštěvách různých úřadů začínám ztrácet víru,

⁴¹ Zámek Blatná: Průvodcovský text.

⁴² SOA Třeboň. „Jidřich Hildprandt- protokol. Asi 2. srpna 1945.

že u nás vládne právo a spravedlnost.“ S touto žádostí se obrátil na kancléře⁴³ a odvolával se na jejich setkání v Cařihradě roku 1939 a na setkání z roku 1947.

O Jindřichově životě se jinak mnoho neví. Jisté je, že se nikdy neoženil a neměl potomstvo. Před opuštěním Československa žil v empírovém domku v zámeckém parku, který mu podle výše zmiňované otcovy závěti náležel a v němž měl zbudován ateliér. Zemřel v roce 1968 v Mnichově. Některé jeho sochy nebo jejich repliky je možné spatřit při prohlídce blatenského zámku.

⁴³ AKPR. Na dokumentech uložených v AKPR nikdy není uvedeno jméno kancléře, na kterého se Jindřich Hildprandt obracel. Zřejmě pomoc hledal u kancléře Jaromíra Smutného, který od roku 1938 působil jako generální konzul v Istanbulu.

4. Bedřich Hildprandt

Bedřich Hildprandt (též Friedrich, „Fido“) se narodil 2. dubna 1902 v Praze jako čtvrtý a nejmladší syn Ferdinanda Hildprandta a jeho manželky Josefiny Hildprantové, rozené Thunové. Maturoval na reálném gymnáziu, poté studoval tři roky na Hospodářské akademii v Roudnici nad Labem a dva roky na vysoké zemědělské škole⁴⁴. V roce 1936 zemřel jeho otec Ferdinand Hildprandt, podle jehož závěti se měl Bedřich ujmout správy rodinného majetku a nejstaršího bratra Roberta vyplatit. Kvůli majetku nastal mezi bratry spor, do nějž chtěli před soudem vtáhnout i svou matku jako svědka. O této situaci můžeme získat informace z úředního dopisu od advokáta Maxmilian Maresche adresovaného Bedřichu Hildprandtovi.:

„Vážený pane barone. V úterý 12. t. h. navštívil mě pan Dr. Říha právní zástupce pana barona Roberta, který náhodou téhož dne intervenoval při některém líčení v Písku a chtěl ode mě zjistiti v jakém stavu jest projednávání pozůstalostního řízení. Sdělil také, že u soudu prohlížel spisy. Ústně jsem již sdělil dříve panu sekretáři, že Dr. Říha podal k soudu dědickou přihlášku pana barona Roberta, která se opírá o dědické právo ze zákona a v níž jest uvedeno, že se neuznává testament za správný, neboť prý pan baron Ferdinand Hildprandt v době kdy testament sepisoval, nebyl si vědom, co činí a zejména v době kdy prodlužoval lhůty podle dodatků k testamentu. Poněvadž jde nyní o dvě odporující si dědické přihlášky byl poukázán baron Robert, aby k uplatnění svého práva podal do čtyř týdnů žalobu, jinak, že bude pozůstalost projednána bez ohledu na jeho nároky.“⁴⁵ Nakonec došlo k vypořádání dle poslední vůle jejich otce, ale vztahy mezi bratry ochladly.

Podrobnější zprávy o Bedřichově životě máme od roku 1937, kdy se oženil s Kornelií („Nelly“) Veverkovou,⁴⁶ dcerou prvorepublikového diplomata a velvyslance v USA Ferdinanda Veverky a z matčiny strany vnučkou politika Julia Grégra. Zřejmě to byla veliká událost, o čemž svědčí i množství blahopřání k oznámení zasnub a poté k uzavření sňatku. Mezi gratulující patřily různé osobnosti, i spolky, např: duchovní správce za Blatnou Jan Hille, místopředseda senátu Národního shromáždění republiky Československé Ing. Miloš Neff s chotí Jitkou, generální ředitel První české vzájemné pojišťovny JUDr. Petr Čech, Jan Masaryk poslal telegram z Londýna, malíř Jan Hála

⁴⁴ ABS, Bedřich Hildprandt, sg. 305-309-6 a 44-97/1. Vyšetřovací spis případu „Kolafa a spol.“

⁴⁵ SOA Třeboň, Dokument ze 13. května 1936

⁴⁶ Buben, M.: Česká zemská šlechta: Hildprandtové z Ottenhausenu. s. 113-120.

s rodinou, z sdružení Klub československých turistů v Blatné, Představenstvo družstevního lihovaru v Blatné nebo schwarzenberské úřednictvo z Hluboké nad Vltavou.⁴⁷

9. září 1938 manželům se narodil prvorozený potomek, dcera Josefina. Následující přinesl rok několik smutných událostí. 9. července 1939 v devět hodin zemřela Bedřichova matka Josefina, přezdívána Jůža. Pohřeb se konal o dva dny později v šest večer, kdy byla nebožka uložena do rodinné kaple v Paštíkách. Po zemřelé bylo zapotřebí přerozdělit její pozůstalost mezi syny. V tomto případě mělo vše probíhat klidně oproti vyřizování dědictví po Ferdinandovi. Josefina nezanechala po sobě žádnou závěť, jen vlastnoručně napsala list. „Ve věci pozůstalosti po pí. baronce dohodl jsem se rovněž s panem Drem Stránským, že týž bude rovněž pana barona Roberta zastupovati a projevil již souhlas s opatřením, které zatím se již stalo, takže bude možno tuto pozůstalost hladce skončiti.“⁴⁸ Ale přece jen se objevilo několik problémů- zaprvé Robert tajně vycestoval, nikdo nevěděl kam, a po Josefině zůstaly dluhy. V roce 1939 připojil Bedřich své jméno k Prohlášení věrnosti české šlechty.⁴⁹

V září 1939 vypukla druhá světová válka, která o sobě dala vědět i ve vyšších kruzích společnosti. O dvě léta později, díky hraběti Jindřichu Thunovi Hohensteinovi, který spolupracoval s nacionalistickou organizací „Vlajka“, byl v Blatné zřízen kurz zemědělství pro mládež, která poté měla pracovat v zemědělském sektoru. Mladí stoupenci Jindřichovi se však nechovali nejlépe. Prováděli různé výtržnosti, jejichž následkem bylo rozpuštění kurzu a zrušení tohoto plánu.⁵⁰

Mezi Bedřichovy problémy se řadily finance. Udržování celého zámku bylo velmi náročné. Proto se obrátil na kancelář prezidenta: „Pane prezidente, znaje Váš veliký zájem v stavitelské památky naší vlasti, přál bych si informovati Vás o stavu vzácné historické památky- Blatenského zámku, který byl po staletí pýchou naší rodiny a v jehož zachování mám vážné obavy. Za tím účelem prosím Vás, pane presidente, o blahovolné přijetí dle Vašeho vzácného času. V blahovolné účtě. Bedřich sv. p. Hildprandt.“⁵¹

⁴⁷ SOA Třeboň, Rodinný archiv Hildprandt z Ottenhausenu (1579-1945).

⁴⁸ SOA Třeboň, „Bedřich Hildprandt, majitel velkostatku“ 2. října 1939

⁴⁹ Glassheim, E.: Urození nacionalisté: Česká šlechta a národnostní otázka v první polovině 20. století.

⁵⁰ Hazdra, Z., Horčíčka, V., Županič, J.: Šlechta střední Evropy v konfrontaci s totalitními režimy 20. století. „Ivo Pejčoch: Jindřich Thun-Hohenstein“. s. 171-177.

⁵¹ AKPS, „Žádost B. Hildprandta o slyšení u prezidenta“ 18. března 1940

K prezidentské audienci byl skutečně přijat 11. dubna 1940, Bedřich mu předložil svou žádost o peněžní příspěvek na rekonstrukci a opravy blatenského zámku. Prezident Hácha měl dokonce objekt navštívit a rozhodnout o financích, ale jak je zmíněno ve spisu, návštěva se nakonec nekonala. Hildprandt podotkl, že se snaží zajistit alespoň nejnnutnější opravy, a každý rok do nich investoval největší peněžní částku, kterou mohl poskytnout, tj. cca 50 000 korun. To bylo pro potřeby zámku téměř bezvýznamné. Celkově však Bedřich udržoval s prezidentskou kanceláří zdvořilostní kontakt. V Archivu kanceláře prezidenta republiky můžeme nalézt pár dokumentů. V roce 1939 zemřela Bedřichova matka a oznámení o jejím úmrtí bylo zasláno i na Pražský hrad, odkud byla později za prezidentovu kancelář vyjádřena upřímná soustrast. V archivu můžeme nalézt blahopřání k narozeninám prezidenta republiky psané Hildprandtem. Jedno je z roku 1940 a druhé z roku 1943. Vždy mu byl zpětně tlumočen prezidentův dík.⁵²

V roce 1943 byl Bedřich čtrnáct dní vězněn gestapem v Klatovech a pak v Praze, kde obdržel třídní lhůtu na rozmyšlenou ohledně žádosti o německé občanství. Jan Dvořáček ve své práci *„Čechoslováci pod ochranou císaře: Strastiplná cesta Bedřicha Hildprandta a Ferdinanda Veverky do etiopského exilu“* uvádí, že Hildprandt se jistě obával o své panství jako někteří šlechtici z Protektorátu Čechy a Morava. Ve vyšetřujícím spisu případu statkáře Kolafy, Hildprandt vypovídá, že ho gestapo uvěznilo kvůli jeho bratru Robertovi, který bojoval v anglické armádě v Alžíru.⁵³ V Blatné se Bedřich radil se svými známými a došli k závěru, aby udělal to, co po něm Němci žádají. Roku 1944 mu bylo německé občanství uděleno a vztahovalo se i na jeho manželku a prvorozenou dceru Josefínu. I přesto ve vyšetřovacím spise podotkl, že byl stále sledován.

Do konce druhé světové války vlastnil Bedřich velkostatek Blatná, budovu lihovaru a pivovar s pracovním zařízením, cihelnu a velkozahradnictví.

⁵² AKPR, Bedřich Hildprandt 1939-1948, inv. č. 2063/A, sign. 202017/48, kart. 477

⁵³ ABS, Bedřich Hildprandt, sg. 305-309-6 a 44-97/1. Vyšetřovací spis případu „Kolafa a spol.“

5. Od konce druhé světové války do roku 1959

Již roku 1945 byl Bedřich souzen lidovým soudem v Písku kvůli přijetí německé státní příslušnosti. Jak celý případ probíhal, nelze zjistit, protože v archivech většinou najdeme spisy, které s touto situací nemají nic společného. Na tuto skutečnost upozorňuje ve své práci i Jan Dvořáček.⁵⁴ Po třech letech byl Bedřichův případ opět otevřen, protože došlo k revizi retribučních dekretů, a svědkové, kteří vypověděli, že Bedřich byl donucen si o říšské občanství zažádat. Sám též poukazyval na skutečnost dohledu gestapa nad jeho osobou. Různé soudní procesy a všechny události kolem (soudy, snaha získat zpátky československé občanství, o které přišel za druhé světové války, státní a politické změny) zřejmě Bedřichu Hildprandtovi na zdraví moc nepřidaly a on byl v roce 1947 stížen mrtvicí, po níž mu zůstala pravá ruka částečně ochrnuta.⁵⁵ 16. května 1947 se rodina rozrostla o dalšího člena, tedy o nejmladší dceru Janu.

Zřejmě tou nejzávažnější událostí, jež se stala ve stejném roce a jež mohla způsobit zdravotní potíže, bylo převzetí zámku Národní kulturní komisí. Bedřich se snažil ochránit svůj majetek, žádal o zrušení konfiskace: „Jmenovaný podal si žádost o výjimku z konfiskace podle paragrafu 1 odst. 1 písmeno a/ dekretu č. 2 a 3 cit. dekretu, která byla výměrem téhož úřadu ze dne 30. XI. 1945 č. VII- 12.095/45 zamítnuta. Z tohoto výměru stěžovatel se odvolal. Na návrh okresního národního výboru v Blatné ze dne 18. 11. 1946 č. 4828 /46 podaný zemskému národnímu výboru v Praze, aby jmenovaný byl prohlášen za zrádce a nepřítele Československé republiky podle paragrafu 3 odst. 2 dekretu č. 12/45 Sb. bylo rozhodnutím zemského národního výboru v Praze ze dne 18. 9. 1946 č. 351- 15- 1946- III- Pk vysloveno, že jmenovaný spadá podle ustanovení paragrafu 3 odst. 1 písm. a/ dekretu č. 12/ 45 Sb. A že odvolání z výměru okresního národního výboru v Blatné ze dne 30. 11. 1945 čj. VII- 12. 005/ 45 se zamítá jako bezdůvodné.“⁵⁶

Hildprandtovi však mohli na zámku zůstat bydlet asi v třípokojovém bytě s jejich kuchařkou.⁵⁷ Bydlelo tady i několik dalších nájemců, ale ti už museli na rozdíl od šlechtické rodiny platit řádné nájemné. Ostatní členové Bedřichovy rodiny (manželka

⁵⁴ Dvořáček, J.: Čechoslováci pod ochranou císaře: Strastiplná cesta Bedřicha Hildprandta a Ferdinanda Veverky do etiopského exilu. 2013.

⁵⁵ ABS, Bedřich Hildprandt, sg. 305-309-6 a 44-97/1. Vyšetřovací spis případu „Kolafa a spol.“

⁵⁶ SOA Třeboň. „Velkostatek Blatná- provedení konfiskace. 10. října 1947

⁵⁷ Příběhy předmětů. Prsten Hildprandtů. 2011. [cit. 26.6. 2016]. Dostupné na www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10319920855-pribehy-predmetu/211563230140011-prsten-hildprandtu/titulky

Kornélie, dcery Josefina a Jana) zůstali v Čechách v již zmíněném bytě, s nimi se vídal jen o svátcích, když přijel do Blatné. Zámek byl zařazen do památek první kategorie, proto byl o něj velký zájem a v plánu byly různé prohlídkové trasy.⁵⁸

Hildprandt musel nějaký čas pracovat i při svém postižení, ale roku 1950 byl uznán práce neschopným. Lékaři mu bylo doporučeno zdržovat se na horském vzduchu. Přes svého známého, ředitele rolnické pojišťovny Vladimíra Halamu, mohl přesídlit do chaty v Podsuché na Slovensku, kde vykonával dohled nad revírem honební společnosti Ružomberk. Roku 1950 se vyskytla první možnost vystěhování se do Etiopie. Bedřich navštívil Ministerstvo vnitra a francouzské velvyslanectví, aby zařídil vše potřebné pro možný odjezd do Habeše.⁵⁹ Habešský stát za celou rodinu složil vystěhovalecký poplatek v hodnotě asi 960 000,- Kčs společně s poplatky týkající se cesty do Etiopie.

Pak se Bedřich opět vrátil na Slovensko, kde na něj čekal nezvaný host, který nechtěně zkomplikoval celou situaci rodiny Hildprandtů. Jednalo se o bývalého statkáře Kolafu z Protivína, s nímž se baron částečně znal ze selských jízd. Kolafa žádal Hildprandta o nocleh.⁶⁰ Tento muž utekl z tábora nucených prací a chtěl se dostat přes hranice z Československa. Do této akce bylo začleněno několik dalších osob, které mu měly pomoci uprchnout. Útěk se však nezdařil a při výsledku Kolafa sdělil všechna jména svých pomocníků, do nichž zařadil i Bedřicha, o němž vypověděl, že se znají ze selských jízd (František Kolafa se narodil 3. srpna 1910 v Protivíně v rodině rolníka Antonína Kolafy a jeho manželky Marie, rozené Košatkové. Měl jednu sestru, Antonii, která pracovala u Státního plánovacího úřadu a dosáhla doktorátu v sociologickém oboru. Kolafa vystudoval pět ročníků obecné školy, tři měšťanské a dva zemědělské ve Strakonících. Poté hodně cestoval a zkoumal praxi dobytkařství ve Švýcarsku, Dánsku nebo u svého strýce v Podbořansku. Když se vrátil z vojny, působil doma na statku. Od roku 1948 po smrti svého otce vlastnil na půl se svou matkou velkostatek v Protivíně. V listopadu 1949 byl zařazen do TNP Příbram- Vojna.⁶¹ V onom procesu byl odsouzen k odnětí svobody na dobu třinácti let, k peněžitému trestu v hodnotě 20 000 Kč, ke konfiskaci veškerého majetku, ke ztrátě čestných práv občanských a způsobilosti k znovunabytí na sedm let.)⁶²

⁵⁸ Tamtéž.

⁵⁹ ABS, Bedřich Hildprandt, sg. 305-309-6 a 44-97/1. Vyšetřovací spis případu „Kolafa a spol.“

⁶⁰ Tamtéž.

⁶¹ ABS, František Kolafa, Vyšetřovací spis případu „Kolafa a spol.“

⁶² ABS, František Kolafa, Vyšetřovací spis případu „Kolafa a spol.“ Rozsudek ze 4. ledna 1951, Praha.

Z vyšetřovacího spisu uloženého v ABS v Praze si můžeme přečíst baronovu výpověď, v níž se hájí svou nevědomostí o útěku protivínského statkáře i jeho úmyslu opustit ilegálně Československý stát: „Měl jsem v té době mnoho starostí se zařizováním ohledně mé žádosti a ohledně starostí existenčních vzhledem k mé nemoci, mám ochrnutou pravou ruku a proto jsem nevěnoval vyprávění Kolafy pozornost. Ježto jsem již Kolafovi přestal věřit, vyzval jsem ho, aby mě opustil, neboť jsem nechtěl přijít do nějakého konfliktu z bezpečnostními orgány. Kolafa asi za 2 dny odejel, přesnou dobu nemohu uvést, neboť jsem odešel do Lubochně, kde bylo jednání ohledně honebních hranic a když jsem se třetí den vrátil Kolafa již byl pryč. Při loučení mi říkal, že jede do Čech. Podotýkám, že jsem nevěděl, že by Kolafa měl nějaký jiný úmysl než jak jsem uvedl. Od té doby jsem Kolafu neviděl. Ku své obhajobě uvádím, že jsem nevěděl, že by Kolafa byl hledán bezpečnostními orgány.“⁶³

Jako jediný z celého případu byl Bedřich soudem osvobozen a uznán nevinným,⁶⁴ ale Státní prokuratura stále žádala o jeho potrestání, v čemž však neuspěla. I když byl dotyčný zproštěn viny, tento případ způsobil událost, která rodině zničila možnost odjezdu do Etiopie. Úřady v Československu změnilы svůj pozitivní postoj v negativní, mohly být ovlivněny ochabováním vztahu s Etiopií, neboť v této době stála Habeš na straně USA v korejské válce (na to poukazuje ve své práci i Jan Dvořáček.)⁶⁵ Bedřich Hildprandt byl poslán zpět na Slovensko, kde přečkal i násilné vystěhování své rodiny ze zámku.

Jak již bylo zmíněno, v roce 1947⁶⁶ přešel zámek do rukou Národní kulturní komise a o tři léta později odešel Bedřich na Slovensko kvůli svému zdravotnímu stavu.⁶⁷ Veškerá starost a péče o jejich dvě dcery padla na jeho manželku Kornélii. Roku 1948 opustil republiku i jeho tchán Ferdinand Veverka (majitel zámku Dolní Lukavice) se svou manželkou, jejich synem a jeho snoubenkou. První snahy o vystěhování Hildprandtů se objevily již na jaře 1951.⁶⁸ Na štěstí se ale neuskutečnily. K opravdovému vystěhování došlo v prosinci 1952, kdy byla Kornélie nucena opustit jejich přidělený zámecký byt. Podle vyprávění členů rodiny v různých rozhovorech, vzpomínali na noční vystěhování jak

⁶³ ABS, Bedřich Hildprandt, sg. 305-309-6 a 44-97/1. Vyšetřovací spis případu „Kolafa a spol.“

⁶⁴ ABS, Bedřich Hildprandt, „Rozsudek“ 1. června 1951 Praha.

⁶⁵ Dvořáček, J.: Čechoslováci pod ochranou císaře: Strastiplná cesta Bedřicha Hildprandta a Ferdinanda Veverky do etiopského exilu. 2013.

⁶⁶ Kašička, F., Nechvátal, B.: Sborník k 400. výročí povýšení Blatné na město- sborník vlastivědných prací vydaných k 400. Výročí povýšení Blatné na město. Blatná. 2001. s. 36.

⁶⁷ ABS, Bedřich Hildprandt, sg. 305-309-6 a 44-97/1. Vyšetřovací spis případu „Kolafa a spol.“

⁶⁸ NA, Státní zámek Blatná: Vyklizení bytu Hildprandtů. č. 229.

ze zámku, tak z Blatné, kde jim bylo sděleno, že se v daném městě nesmí zdržovat a smí se usadit nejblíže dvanáct kilometrů za Blatnou. Hildprandtové tedy došli do vesnice jménem Rojice, v níž našli přístřeší.

Jana Hildprandtová-Germenisová v jednom ze svých rozhovorů vzpomínala, že ač byla velmi malá, pamatovala si, že bylo tehdy velmi chladno a napadlo mnoho sněhu.⁶⁹ Přesto musíme k jejím vzpomínkám přistupovat velmi opatrně, protože v té době byla pětiletým dítětem a zřejmě je má barvitě uchovány v paměti díky vyprávění svých rodičů. Na cestě je měla doprovázet i jejich věrná kuchařka.⁷⁰

Od této doby do roku 1959 neexistuje příliš mnoho informací o této šlechtické rodině. Víme jen o bydlení ve vsi a o práci manželů. Kornélie vyučovala cizí jazyky, většinou v lékařských rodinách ve Strakonících. Bedřich pracoval v lese a také jako dělník v továrně v Písku, kde si pádem do betonové jámy poranil páteř, a musel být hospitalizován ve strakonické nemocnici. V těchto letech také mělo dojít k rozepři s nejstarší dcerou Josefinou, která se ve svých sedmnácti letech chtěla provdat za svého budoucího manžela, lékaře Jana Čapka. Podle výpovědi byl však v roce 1959 spor již zažehnán. Ve vzpomínkách se členové rodu také vracejí k lidem z vesnice, kteří s nimi soucítili a hmotně jim vypomáhali. Zájem o rodinu opět narostl v době návštěvy etiopského císaře Haileho Selassieho a jeho vnučky princezny Aidy Desty, kterou baronka navštívila v Praze a žádala ji o pomoc s vystěhováním. Dle vyprávění Jany Hildprandtové-Germenisové měla princezna Aida velmi ráda jejího dědečka Ferdinanda a na jejich vystěhování do Habeše měla velikou zásluhu.⁷¹

„Závodní výbor ROH Zásobování vodou a kanalisace v Písku doporučuje, aby bylo vyhověno žádosti s. Hildprandta Bedřicha o povolení k vystěhování se do Etiopie. Jmenovaný soudruh je zaměstnán v našem závodě od 17. 11. 1958 jako pomocný strojník v závodní elektrárně. Svěřené úkoly zastával spolehlivě a ze řad zaměstnanců nebyly proti jeho chování předloženy ZV žádné stížnosti. Míru zdar!“⁷²

⁶⁹ Kučera, V.: Sám císař orodoval, aby směli emigrovat. Český a slovenský časopis. 2014. [cit. 26. 6. 2016]. Dostupné na: <http://www.cs-magazin.com/index.php?a=a2004091069>

⁷⁰ Kučera, V.: Sám císař orodoval, aby směli emigrovat. Český a slovenský časopis. 2014. [cit. 26. 6. 2016]. Dostupné na: <http://www.cs-magazin.com/index.php?a=a2004091069>

⁷² ABS, Krajská správa- Č. Budějovice, Zásobování vodou a kanalizace. „Hildprandt Bedřich- doporučení žádosti o vystěhování“ 8. srpna 1959

Důležité je říct i pár slov o Ferdinandu Veverkovi, prvorepublikovém diplomatovi a zeťovi Bedřicha Hildprandta, který při svých cestách získal značné kontakty, a to i na císařskou rodinu v Etiopii. Studoval v Praze a poté ve Francii, kde byl ve státní instituci vzděláván v diplomacii a jeho výsledky byly mezi těmi nejlepšími. Následně pracoval jako československý velvyslanec v Anglii, později ve Švýcarsku. Zde aktivně vystupoval proti fašistické Itálii, která vyvolala vojenský konflikt s Etiopií, jehož následkem byl nucený odchod etiopského panovníka. Tady vznikla jeho známost s císařem. Ferdinand Veverka pak působil v Paříži a nakonec v Rumunsku, které musel roku 1939 vydat do rukou německých příslušníků, neboť i Československo už bylo v rukou Němců. Po návratu domů byl ve vyšetřování, protože pátil dokumentaci, aby alespoň trochu znesnadnil práci okupantů. Do konce roku 1945 žil na svém zámku v Dolní Lukavici se svou manželkou a částí rodiny. Gestapo nad ním drželo dohled, přesto Veverka podporoval odboj proti fašistům.⁷³

Po druhé světové válce upadl Ferdinand Veverka v nemilost, neboť se na něj snesla vlna obvinění, že své pracovní místo v Rumunsku předával dobrovolně. (Ona vzpomínka vyvolala jeho neoblibu jak u podřízených, tak po onom roce 1945.) Na domácí půdě byl vnímán jako vlastizrádce. Proto jistě nikoho nepřekvapí, že o tři léta později emigroval se svou manželkou Kornelií, synem Ferdinandem a jeho budoucí manželkou do Etiopie. Dle zprávy v ČSSR z 19. června 1961 natrvalo opustil se svou rodinou Etiopii a usídlil se v Jugoslávii.⁷⁴ „[...] Ferdinand lituje svého ilegálního odchodu z ČSR, přestože má pensi od Selasie. Touží po své vlasti, pláče, že žije osamocen v cizině. Toto se u něj projevuje zvláště nyní, kdy je po těžké nemoci a operaci.... Trpí přímo chorobnou touhou po návratu.“⁷⁵

V duchu vystěhování do Etiopie se nesl rok 1959. Hildprandtovi byli připraveni i na možnost, že by emigrace nemusela být povolena. Rodina již měla zakoupený domek v Písku, kam by se v případě neúspěchu z Rojic přestěhovala. Hildprandtovi skutečně v roce 1959 opustili Československo. „My manželé Bedřich a Cornelia Hildprandtovi prohlašujeme na svou čest, když nám bylo dáno poučení o významu čestného prohlášení a o případných následcích nesprávných údajů, že nemáme cenných věcí ani pohledávek, cenných papírů, kromě šatstva, prádla, a osobních potřeb a něco nábytku, a kromě

⁷³ ABS, „Hildprandtová Kornelie (Nelly)- Etiopie-Zpráva.“ 20. února. 1964.

⁷⁴ ABS, „Výpis ze zprávy č. 8375 zde dne 19. 6. 1961- Addis Abeba“

⁷⁵ ABS, „Hildprandtová Kornelie (Nelly)- Etiopie-Zpráva.“ 20. února. 1964.

rodinného domku čp. 57 v Písku-Zátavské nábřeží, který jsem já podepsaná Cornelia Hildprandtová nabyla kupní smlouvou. Za druhé: Pro případ, že nám bude povoleno vystěhovati se z území republiky Československé prohlašujeme, že se vzdáváme veškerých případných práv a veškerého majetku a to i práv budoucích ve prospěch Československého státu.“ „Potvrzují, že byl tento notářský zápis sepsán, účastníkům přečten, jimi v celém obsahu schválen, a vlastní rukou podepsán.“⁷⁶

V Etiopii žili Hildprandtovi až do převratu a pádu císaře (císař vládl do roku 1974 a zemřel v roce 1975), který byl svržen a později zemřel v domácím vězení. Bedřich zde působil hlavně jako chovatel lipicánů.⁷⁷ Jeho žena tady využila své znalosti cizích řečí. Bedřich Hildprandt se svou manželkou přesídlil do Španělska a nakonec do Německa, kde 12. února 1981 zemřel. Jeho žena Kornélie zemřela 7. září 2014 ve věku 98 let.⁷⁸ Byla velmi vzdělanou a krásnou ženou. V USA dvakrát vyhrála soutěž krásy. Ovládala mnoho cizích jazyků a tyto znalosti využívala při svém pobytu v Etiopském císařství, kde pracovala jako překladatelka pro OSN v Addis Abebě. Po pádu etiopského monarchy doprovázela svého manžela. Její rodiče po odchodu z Etiopského císařství chtěli žít ve Velké Británii, ale nakonec jejich cesta skončila ve Francii, konkrétně v Paříži. Jak ve své studii *Čechoslováci pod ochranou císaře: Strastiplná cesta Bedřicha Hildprandta a Ferdinanda Veverky do etiopského exilu* píše Jan Dvořáček, z tohoto období jsou k dispozici jen útržkovité zprávy.

⁷⁶ ABS, Notářský zápis, z 15. září 1959 ve Strakonících, sepsán státním notářem prom. práv. Josefem Kozlovským.

⁷⁷ Vaculík, P.: Komunistická perzekuce šlechty. s. 75-76.

⁷⁸ Zámek Blatná: Průvodcovský text.

6. Boj o získání československého občanství

„Na mého bratra Bedřicha byl činěn dvakrát nebo třikrát nátlak v době okupace, aby se přihlásil za Němce. Týž toto vždy odmítl a jak mi řekl, že by to bylo proti jeho přesvědčení. Když se Bedřich Hildprandt přihlásil za Němce, dověděl jsem se toto po jeho přihlášení v kanceláři velkostatku. Když jsem s ním mluvil, řekl mi, že měl pro to důvody, ježto byl na něho činěn nátlak a vyhrožováno mu, že jeho bratr Robert pracuje proti Německu v Anglii a v případě, že se za Němce nepřihlásí, bude mu sebrán jeho majetek. Říkal mi, že dál v nitru zůstává Čechem a toto činí z donucení pouze na oko, aby zachránil sebe, svou rodinu, majetek a tím také mne a bratra Karla. Se svým bratrem B. Hildprandtem stýkal jsem se dále, i když byl německým státním příslušníkem, nikdy jsem se před tímto neobával jako před Němcem, mluvil jsem s ním otevřeně proti Německu a týž byl názorů jako já. Jindřich Hildprandt.“⁷⁹

Od konce druhé světové války začal pro Bedřicha Hildprandta a jeho ženu boj o navrácení československého občanství. Jak už bylo výše zmíněno, v roce 1943 požádal o německé občanství pro sebe, svoji manželku Kornélii i dceru Josefínu a o rok později ho opravdu všichni obdrželi. Tato skutečnost mu přitížila po skončení války, ale nebyla to jen ona. Byl označován za zrádce, nevlastence a jeho šlechtický původ s větším majetkem mu také příliš nepomohl.

V této době dochází k podrobnému vyšetřování případu manželů Hildprandtových. V archivech můžeme nalézt různé výpovědi svědků, ale i samotných obžalovaných.

Dne 5. května 1945 došlo k zajištění/ zatčení a uvržení do vazby patnácti osob německé státní příslušnosti z Blatné a jejího okolí (Bělčice, Bezdědovice, Lažany, Závašín)⁸⁰ z příkazů Národních výborů v Blatné. Mezi nimi se nacházel Bedřich Hildprandt. On jako jediný byl mezi nimi označen za barona. Ostatní zatčení byli dle zprávy členy NSDAP až na jednu výjimku, a to manželku německého důstojníka. O den později, tedy 6. května 1945, čekal stejný osud další dvě osoby. Jednou z nich byl Rudolf Schirndinger, označený za hraběte. 7. května 1945 se zatčení týkalo dalších sedmi osob majících opět něco společného s NSDAP. 12. května se z rozkazu okresního četnického velitelství Strakonice opakovala tatáž situace. Zatčeno bylo sedmnáct osob. Mezi nimi

⁷⁹ SOA Třeboň. „Jidřich Hildprandt- protokol. Asi 2. srpna 1945.

⁸⁰ Většina zatčených přesto pocházela z Blatné. Mezi zatčenými se dle zprávy měla nacházet i dvouletá holčička Schirndingerová Marie Veronika a čtyřletý chlapec Schirndinger František Leopold.

můžeme najít Corneliu Hildprandtovou a její dceru Josefinu. Zajímavé je, že většinu zatčených z tohoto dne tvořili občané, kteří bydleli na blatenském zámku. Jedná se většinou o rody spřízněné s Hildprandtovými, např. o členy rodu Haugwitzů či Karla Mittrovského. (Haugwitzové byli spřízněni skrze Bedřichovu babičku z otcovy strany, Augustu Hildprandtovou, rozenou Haugwitzovou). Toto uvádí zpráva ze 14. května 1945.⁸¹

31. července 1945 byl předvolán k výslechu kvůli Hildprandtovu německý blatenský fotograf Josef Vaňek, který byl na podzim roku 1943 spolu ještě s jedním občanem z Blatné zadržen klatovským gestapem za nelegální aktivity. V protokolu mluví v baronův prospěch a uvádí i příklady jeho laskavostí a vlastenectví. Po zatčení gestapem po Vaňkovi zůstala v Blatné jeho manželka Marie. V té době dostala o Vánocích ryby, dále obdržela mouku a dříví. Za tyto věci nic neplatila a dárcem byla správa blatenského velkostatku. Též jí zadarmo obstarali svoz dřeva z lesa. Dále jí bylo řečeno, že kdyby něco potřebovala, budou se jí snažit pomoci. Pak se dozvěděla o baronově snaze zjistit nějaké informace o Vaňkovi od gestapa. Vaňek s ním po svém propuštění mluvil a děkoval za pomoc. Oba muži spolu vedli rozhovor o dané situaci. „Když jsem se vrátil z koncentračního tábora, a náhodně jsem potkal B. Hildprandta, poděkoval jsem tomuto za poskytnutou pomoc mé manželce, načež on odpověděl, že to byla jeho povinnost, ač jako Čech byl donucen přihlásit se za Němce, a říkal, že při tom zůstává Čechem.“⁸² Vaňek se dále dozvěděl, že mezi baronovy chráněnce patřil i jeho spolupracovník z nelegální činnosti Řezáč, správce zámku. Na konci zápisu poznamenává, že s Hildprandtem se zná už jedenáct let z obchodních záležitostí a ze spolku Sokol.

K dispozici je i několik dalších výpovědí blatenských občanů ve prospěch Bedřicha Hildprandta. Problém je s jejich datací, poněvadž ta u protokolů chybí. Je však pravděpodobné, že pochází z roku 1945 po skončení války.

Z pátého srpna 1945 pochází výpověď blatenského občana, Josefa Janovského. Vzpomínal v ní na rok 1943, kdy za ním přišel Bedřich Hildprandt, který se po svém příchodu rozplakal. Svěřil se, že obdržel zprávu od gestapa. Jeho rodina měla být vyšetřována a majetek zabaven. Příčinou se stalo působení Bedřichova bratra Roberta v anglické rodině. Němci si dle výpovědi chodili zámek prohlížet a Janovský jako tehdejší

⁸¹ ABS, Zajištění osob - seznam, ze 14. května 1945.

⁸² SOA Třeboň, „Protokol sepsaný s Josefem Vaňkem“ 31. července 1945

starosta jim v tomto musel vždy vyhovět. Záchranou by bylo přijetí německého občanství. Janovský poukazoval, že by ho šlo chápat jako klamání nepřítele. Hildprandt slíbil, že kdyby se cokoli dozvěděl, co by bylo nějak užitečné Blatné, sdělil by mu to. „Nenapadlo mě, že by někdy někdo mohl považovat B. H. za opravdového Němce. Jsem přesvědčen, že pan B. H. z přestoupení nic neměl, spíše jiní, ze které intervenoval. Když jsem na přání hejtmana Scholze resignoval na starostenství, nebyl navržený Hildprandt za mě schválen, poněvadž mu Němci nevěřili. Bedřich H. pomáhal mnoha lidem po celou válku a naší obci rovněž.“⁸³

V soudním boji o získání československého občanství zastupoval Bedřicha, Kornélii a Josefínu JUDr. Zdeněk Holub. 13. srpna 1945 mu manželé předali plnou moc, aby se mohl jejich případu chopit avšak 1. října 1945 plnou moc od manželů dostali noví advokáti. Podle konceptu z 21. září 1948, ale Hildprandt zastupoval v této věci především JUDr. Holub.

Podle spisu z 18. září 1945 se Bedřich a jeho žena ocitají na vyšetřovacím seznamu,⁸⁴ kde jsou jmenováni obviňováni ze zrady republiky nebo z kolaborace.⁸⁵ Jako zaměstnání je u Bedřicha uvedeno „velkostatkář“ a u Kornélie, že je v domácnosti. V Archivu bezpečnostních složek se nachází dokument, který nemá žádnou dataci. Je na něm pouze seznam vyšetřovaných osob zřejmě z Blatné a okolí. Lidé z něj jsou již přerozděleni do pěti skupin: „Zrádci a udavači, Renegáti, Kolaboranti, Vlajkaři, Germanofilové, různí“. Hildprandt je zařazen do skupiny renegátů. Tato kategorie je početně nejmenší. Kornélie se v tomto seznamu vůbec neobjevuje.⁸⁶

19. září 1945 rodina podala žádost „o vydání osvědčení o národní spolehlivosti ve smyslu § 1 odst. 4. Ústavního dekretu z 2. 8. 1945 č. 33 Sb.“ na Okresní národní výbor v Blatné. Vylíčili tam důvody, proč došlo k přijetí německého občanství. Dále je tam výpis jmen svědků, kteří mohli dokázat Bedřichovo protinacistické smýšlení a pomoc znevýhodněným osobám té doby. Též je tam popsán i český původ rodiny nebo aktivity v národních spolcích. Rodina požadovala, aby důkazy, jež podaly, byly náležitě prošetřeny.

⁸³ SOA Třeboň, Josef Janovský“ 5. srpna 1945

⁸⁴ Na tomto seznamu se objevuje i Jan Böhm, zahradník a známý šlechtitel růží. Díky jeho rodině dostala Blatná přízvisko „město růží“.

⁸⁵ ABS, „Osoby státně nespolehlivé- seznam“ ze dne 18. září 1945.

⁸⁶ ABS, rozdělené osoby, nedatováno.

Bedřich si i přes problémy zachoval stále několik přátel. Svědčí o tom petice směřovaná Zemskému národnímu výboru v Praze. Lidé žádali o československé občanství pro jeho osobu. Potvrzovali jeho české chování během války. Poté poukazovali na jeho pomoc místním lidem nebo finanční podporu spolků. Zajímavé je, že na původní verzi není ani jeden podpis blatenského občana. Lidé z Blatné jsou podepsáni až na žádosti o přiřazení jejich podpisů k petici: „Prosíme laskavě, abychom byli dodatečně zařazeni do akce přiznání československého státního občanství panu Bedřichu Hildprandtovi.“⁸⁷

„Podle mého názoru byla vedoucím motivem přihlášky Bedřich Hildprandta k Němcům ta okolnost, že mýnil zachovati existenci všech českých zaměstnanců na panství Blatenském.“ Takto se dovolávala na svou výpověď Anna Princová, která na blatenském statku pracovala jako úřednice a jak i vyplývá z pozdějších dokumentů, měla k baronově rodině blízko. V listě ještě uvedla, že o německém nátlaku na baronovu osobu věděla, neboť jí o tom říkal. Dále uvedla svědky, kteří by tuto skutečnost mohli dosvědčit. U tohoto dokumentu však chybí datace.

Nejen Bedřichovi, ale i jeho manželce německé občanství velmi přitížilo po skončení války. Jako její manžel si musela projít celou řadou výslechů. Ze 17. června 1946 pochází výpověď Kornélie Hildprandtové, která též přijala německé občanství jako její manžel. Hovořila v ní o tom, jak její manžel musel přijmout německou národnost. Dále vypovídala, že jejímu manželovi i jí šlo o to, aby si zachovali českou národnost. Proto se tehdy Bedřich dokonce radil i v prezidentské kanceláři Emila Háchy, kde však nebylo nalezeno žádné řešení, jak české občanství pro její osobu uchovat. Kornélii nezbylo nic jiného než doufat, že na ni bude s přihláškou zapomenuto. To se však nestalo. Formulář jí byl doručen. Sice jej podepsala, ale nevyplňovala, o to se zřejmě dle jejích slov postarali v zámecké kanceláři. To uvedla ve své výpovědi.⁸⁸ Kornélie chtěla prokázat, že na ni byl vyvíjen tlak, proto 30. května 1946 vytvořila list s potvrzením, se kterým navštívila několik místních lidí a požádala je o podporu v prokázání své nevinny podpisy a krátkým vyjádřením. Mezi signovanými můžeme nalézt Jiřího Bryndu, malíře a zřejmě rodinného přítele, hoteliéra Františka Třeštíka, kočího Jana Pikla, vrchního hospodářského správce a národního správce dvora Lapač Ing. Semena Jeršova, soukromou úřednici Annu Princovou, lesního radu Ing. Prokopa Ptáčka, vrchního komisaře berní správy Jaroslava Poláčka, hoteliéra

⁸⁷ SOA Třeboň, „Akce přiznání československého státního občanství panu Bedřichu Hildprandtovi“ Opis z 12. prosince 1945

⁸⁸ SOA Třeboň, „Výslech Kornélie Hildprandtové, ze dne 17. června 1946 v Blatné“

Oldřicha Jehličku nebo spolumajitele továrny na kůže a obchodu kůží Josefa Janovského a další. Všichni ze seznamu svým podpisem stvrdili její vlastenecké a české chování.⁸⁹

Plné znění onoho potvrzení znělo: „Podepsaní potvrzují, že paní Kornélie Hildprandtová, narozená dne 26. dubna 1916 v Praze, příslušná do Blatné, chovala se po dobu okupace nezávadně jako Češka, vychovávala svou dceru Josefu výhradně česky, stála v čele mnoha význačných českých sociálních institucí. Masarykova liga proti tuberkulóze. Ochrana matek a dětí n. j. a zúčastňovala se veřejného českého života. Podle předložených dokladů hlásila se v roce 1930 k české národnosti a jako dcera čsl. vyslance zplnomocněného ministra ve Washingtoně studovala českou střední školu jako externistka a skládala zkoušku na českých středních školách. Podepsaní doporučují proto vydání osvědčení národní a státní spolehlivosti.“⁹⁰

Hildprandtová ve své výpovědi uvádí dodatek: „Podotýkám, že ještě po mé přihlášce k něm. stát. občanství byla jsem v českých spolcích, a sice předsedkyní ochrany matek a dětí v Blatné, dále ve výboru Ligy proti tuberkulóze až do konce okupace. V jiných spolcích jsem v té době již nebyla, protože již neexistovaly.“⁹¹

K jejímu případu se vyjadřoval i její švagr Jindřich Hildprandt, starší bratr jejího manžela. „Mohu potvrdit, že manželka bratra Bedřicha Hildprandta Nelly Hildprandtová byla vždy protiněmeckého smýšlení. Často jsem chodil na návštěvy k svému bratru a byl jsem přítomen jedné scéně, když bratr krátce před tím se za Němce přihlásil a švakrová, Nely tomuto přihlášku vytýkala a byla proti tomuto zaujata, při čemž říkala, jak to mohl učiniti bez jejího souhlasu.“⁹²

Podpisové akce za osoby, jež se přihlásily k německé státní příslušnosti, byly v tomto období zřejmě na denním pořádku. Většinou se jejich iniciátory stávali samotní obžalovaní. V tomto roce probíhalo v Blatné sbírání podpisů za Miroslava Vrátu, označeného jako konfidenta. Podle protokolu u něj došlo k tzv. druhé variantě, tedy podpisy pro něj sbírala Anna Baumruková, popsána jako kolaborantka.⁹³

Jak bylo naznačeno už výše, Kornélie byla skutečně velkou bojovnicí. Vypovídá o tom i protokol z 15. července 1946, kdy bez předvolání došla na ONV v Blatné, aby předložila

⁸⁹ SOA Třeboň, „Výslech podepsaných osob ve prospěch K. Hildprandtové, ze dne 17. června 1946“

⁹⁰ SOA Třeboň, „Potvrzení“ 30. května 1946

⁹¹ SOA Třeboň, „Výslech Kornélie Hildprandtové, ze dne 17. června 1946 v Blatné“

⁹² SOA Třeboň, „Jindřich Hildprandt- protokol. Asi 2. srpna 1945.

⁹³ SOA Třeboň, „Podpisová akce pro Miroslava Vrátu“ 3. května 1946

své členské legitimace z českých spolků, neboť při šetření ji Oblastní odbočky státní bezpečnosti v Písku její členství nebo funkce v nich nevěřily. Předložila pět členských průkazek: Národní souručenství, Tenisový odbor AFK Blatná, Spolek chovatelů hospodářsky užitečného zvířectva, Českomoravský kynologický svaz v Praze a Sokol, u nějž však legitimaci neměla, protože se vraceli při jeho rušení. Ještě poukázala na jeden již zmiňovaný spolek, v němž už své postavení dokázala.⁹⁴

Kornélii Hildprandtové bylo 25. července 1946 radou MNV přiznáno, že žila jako Češka a svoji dceru Josefínu vychovávala v českém duchu.

Dne 19. listopadu 1946 dodatečně dopsal svou výpověď ve prospěch Bedřicha Hildprandta František Chalupsa. Dodatek se týkal výsledku ze 4. září 1946. Chalupsa vysvětloval, že je těžce nemocen, proto u prvního výsledku řekl jen pár slov. Slyšel, jaké lži se podle něho povídaly o Hildprandtovi, a proto chtěl doplnit svou výpověď. Vypovídající byl rok a půl vězněn v koncentračním táboru. Vrátil se velmi nemocen. Mezi prvními, kteří ho navštívili, byl Bedřich s rodinou, jenž mu nabídl naturální pomoc. Vypovídal i o rozhovoru, kdy oba muži řešili případné německé občanství. Chalupsa doslovně řekl, co mu Hildprandt sdělil: „Byl jsem předvolán do Prahy a tam měli o mně a o rodině mé manželky celý fascikl spisů. Můj bratr Robert je tam veden jako dobrovolník anglické armády, bratranec mé ženy Grégr, Šneberg, rada Syrovátka byli jako zrádci pověšeni. Dále tam byla moje činnost v různých národních a hospodářských spolecích i o mém otci měli informace až kupodivu důkladné. Od mého děda, známého bojovníka na barikádách až po mého otce měli materiál tak důkladný, že informátor musel být buď blatenský občan, aneb někdo, kdo znal naše činy a náš rod. Němci mně dávají lhůtu ku podepsání přihlášky/ tuším, že Hildprandt řekl do tří dnů.“ Podle Chalupsy to byl neodbytný nátlak. Poradil mu, ať tam vstoupí jen formálně. To samé mu říkali jeho přátelé z Blatné, když se s nimi radil. Ke konci uvedl Chalupsa ještě jednu konkrétní situaci, kdy došlo k zatčení jeho známého. Zdálo se, že dotyčný bude postaven před německý lidový soud. Chalupsa požádal barona, aby se přimluvil. Jeho přimluva se donesla k předsedovi soudu. Jak z výpovědi vyplývá, to mělo soudce pobouřit a snad měl i Bedřichovi pohrozit vězením, pokud se to bude ještě jednou opakovat. Podle Chalupsy tohle svědčilo spíše o neoblíbenosti Bedřicha Hildprandta než nějaké přízni. V úplném závěru Chalupsa vypověděl, že

⁹⁴ SOA Třeboň, „Protokol Kornélie Anna Hildprandtová“ 15. července 1946

takovýto člověk by nikomu neublížil.⁹⁵ Podobných prohlášení či dodatků můžeme v SOA Třeboň najít několik.

Mezi nejzajímavější doplnění patří svědectví z 28. října 1946 od Jaroslava Matějovského, správce a sládka pivovaru. Podotýkal, že nedošlo k zapsání všeho, co řekl 4. září 1946. „Nebylo však zaprotokolováno, co jsem dále řekl, že Bedřich Hildprandt se se mnou nepotřeboval radit, neboť náš názor byl v dané situaci naprosto jednotný a pokud je mi známo, jednotný se všemi vedoucími úředníky velkostatku.“ Situace se samozřejmě týkala otázky, zdali se s ním Hildprandt radil o přijetí německého občanství. Matějovský vypověděl, že baronovi bylo známo poslouchání zpráv z ciziny skrz závodní rozhlas a že on sám byl několikrát svědkem situace, kdy se Hildprandt účastnil poslouchání.

Ze 14. prosince 1946 pochází sepsaná relace, jež je složena z výpovědí několika Hildprandtových zaměstnanců. Po válce bylo běžné vyřizování si účtů nebo to, že jeden chtěl druhému znepríjemnit život. Většinou se nedozvíme, co k tomu druhé vede, za to si velmi dobře pamatujeme, co to způsobilo. Do spisu vypovídal např. i zámecký zahradník. Tvrdil, že správcem zámku byl zaměstnancům přečten list, v němž baron nařizoval zdravení pravou rukou. Dále uvedl, že to byl Bedřichův výtvar, který sám napsal. Sám správce se k tomu vyjádřil, že šlo o rozkaz vydaný strakonickým okresním úřadem, v němž se dožadovalo vysvětlení malého a velkého německého pozdravu. Poté informoval Bedřicha, který zastával názor, že to bylo zbytečné, neboť tato věc se týkala pouze německých příslušníků. Dále zahradník vzpomínal na jeden rozhovor s Hildprandtem, v němž byl tázán, co si myslí o válce, a v němž Bedřich řekl, že Němci jsou v právu. Spis uvádí, že tato dvě tvrzení nikdo další nepotvrdil. Příliš věrohodně nezní. Poté vypovíдали další dva svědci, kteří popřeli povinnost zdravení pravou rukou na panství. Jsou vyvráceni návštěvy gestapa na zámku. Ale jednou jeho příslušníci v zámecké budově nocovali, a to z rozkazu městského úřadu.⁹⁶

19. prosince 1946 bylo vydáno stanovisko k Hildprandtově žádosti o navrácení československého občanství. Dle rozhodnutí „členů očištné komise SOFV v Praze“ přijal německé občanství dobrovolně, tedy nebyl na něj vyvíjen takový nápor, aby ho musel přijmout. Tento čin byl brán jako zrada a v listině je přímo napsáno, že nevětil-li ve vítězství Německa, měl alespoň počítat s následky. Poté je zde Hildprandt popsán jako

⁹⁵ SOA Třeboň, „Dodatek k výslechu ze 4. září. 1946

⁹⁶ SOA Třeboň, „Okresní národní výbor Blatná“ 14. prosince 1946

člověk, který nepomáhal žádné organizaci v boji proti okupantům, přestože měl mnoho vlivných kontaktů. Z toho vyplynulo, že nijak nepomohl v boji státu za svobodu a ani v jeho nové výstavbě. Členové komise se postavili proti navrácení československého občanství této osobě.⁹⁷

Z dokumentů nelze vyčíst přesné datum navrácení československého občanství Bedřichu Hildprandtovi. Ne všechny zprávy jsou dochovány či zaevidovány. Spisy poskytují mnoho výpovědí jak svědků, tak obžalovaných, ale konečný verdikt nemáme kde nalézt. O této kauze se také dozvídáme z případů, které se sice tohoto problému netýkají, ale určité informace o něm poskytují. S některými prameny se pojí problém špatné datace událostí. K tomu docházelo buď záměrně, nebo omylem způsobeným velkým množstvím administrativy. Na to poukazuje i Jan Dvořáček ve své práci „Čechoslováci pod ochranou císaře: Strastiplná cesta Bedřicha Hildprandta a Ferdinanda Veverky do etiopského exilu“.

V dokumentu z 11. srpna 1959 je uváděno, že Hildprandt byl po roce 1945 bezdomovcem. Další komplikací byl již zmiňovaný soudní proces se statkářem Františkem Kolafou a jeho vyšetřování z roku 1950, které dané situaci zřejmě také příliš nepomohlo. V zápisu výpovědi Bedřicha Hildprandta z tohoto vyšetřování jsou uvedeny jeho osobní údaje. U kolonky státní příslušnost je zapsáno: „bez státní příslušnosti“. Roku 1952 měl odmítnout přijetí československé státní příslušnosti,⁹⁸ což zní absurdně. Proč by člověk bojující o její získání ji odmítal?

Dcera Josefina měla cestu k československému občanství jednodušší. Její záchranou bylo, že žádost o její německé občanství vyplnil její otec, ale hlavní důvodem byla její nezletilost. „Především pokud se týče nezl. Josefy Hildprandtové, poukazuje se na zdejší oběžník č. 429 z 18. března 1946, podle kterého jest jí vydati osvědčení o čl. stát. občanství.“⁹⁹ Druhá dcera Jana se narodila až po druhé světové válce, takže se jí problém s občanstvím netýkal.

Listina „Hildprandt Bedřich a jeho manželka Germeli prošetření“ z 11. srpna 1959 spadající pod ministerstvo vnitra (1. zvláštní odbor, Praha) uvádí u Bedřicha Hildprandta českou národnost a je též označen jako československý státní příslušník. To samé je zapsáno u jeho manželky Kornélie. Opět česká národnost a československé státní

⁹⁷ SOA Třeboň, „Protokol z 19. prosince 1946“: provádění očisty, při udělování státní a národní spolehlivosti a státního občanství Němcům.

⁹⁸ ABS, „Hildprandt Bedřich a jeho manželka Germeli- prošetření“ 11. srpna 1959

⁹⁹ SOA Třeboň, „B. Hildprandt, Cornélie a nezl. Josefa Hildprandtová, osvědčení“ 10. srpna 1946, Praha

občanství.¹⁰⁰ I na žádosti o povolení k cestě do Etiopie ze 4. září 1959 je státní příslušnost označena jako československá.¹⁰¹

¹⁰⁰ ABS, „Hildprandt Bedřich a jeho manželka Germeli- prošetření“ 11. srpna 1959

¹⁰¹ ABS, „žádosti o povolení k cestě do Etiopie“ 11. srpna 1959

7. Návrat domů

V Československu zůstala Veverkova sestra Kamila Melanová, se kterou si dopisovala její neteř Kornélie. V Archivu bezpečnostních složek můžeme nalézt zprávu o sledování písemného styku mezi výše zmíněnými ženami. Ve složce je několik výtahů ze vzájemné korespondence. Je zde část dopisu ze 7. srpna 1962, kdy Kornélie psala své tetě Kamile. Hovořila v něm o strachu o ni, protože přestala odpovídat na dopisy, které jí napsala. Měla obavu o své rodiče, o nichž jí psala, že od nich též nemá mnoho zpráv. Také se jí svěřila se svou prací u Organizace spojených národů. Krátce ještě zmínila prázdniny své dcery Jany, stesk po domově, a hlavně žádala tetu, jestli by jí mohla sdělit nějaké informace o vlasti. Druhý výpis z dopisu je z 23. května 1963, v němž mluví o svých rodičích. „...Myslím, že jsou rodiče nešťastní, domnívám se, že měli přece jen zůstat ve své vlasti. Chléb je všude o dvou kůrkách. Myslím, že by byli doma spokojenější. I zde je život stejný, stále očekáváš nějaké příkoří. To je i zde v Etiopii. Bedřich je otráven, stále se na něho někdo tlačí...“¹⁰²

Také je tam přiložen záznam ze „seznamovacího pohovoru pod legendou pracovníka Statistického a sociálního úřadu“.¹⁰³ Došlo k nenápadnému výslechu Melanové. Kamila je popsána jako dobrosrdečná, otevřená, inteligentní, slušná žena, na svůj věk velmi bystrá, ale lidí se spíše stranící. Jejím asi největším koníčkem byl sběr starožitných věcí, jimiž si zdobila svůj byt. (Narodila se 28. dubna 1878 do velmi bohaté měšťácké rodiny. Měla dva bratry. Již zmiňovaného Ferdinanda a Karla. Byla dvakrát vdaná, ale pokaždé ovdověla. První manžel zemřel roku 1925 na tuberkulózu, druhý v roce 1937 při službě, neboť sloužil u armády. Kamila žila sama ve svém bytě v Holoubkově.)¹⁰⁴

Ve spisu se vyjadřovala i k manželovi své neteře, Bedřichu Hildprandtovi. „...byl Bedřich dobrým člověkem, ještě dnes ve Lnářích a Blatné o něm hovoří dělníci dobře. Byl dobrosrdečný, měl poměr k lidem, se kterými pracoval. Přestože byl hrabě, nevyvyšoval se, docházel mezi lidi. Ve Lnářích a Blatné má ještě hodně přátel z minulosti.“¹⁰⁵

¹⁰² ABS, „Hildprandtová Kornelie (Nelly)- Etiopie-Zpráva.“ 20. února. 1964.

¹⁰³ ABS, „Hildprandtová Kornelie (Nelly)- Etiopie-Zpráva.“ 20. února. 1964.

¹⁰⁴ Údajně měla možnost též vycestovat do Etiopie. Kamila Melanová se však cítila stará a toužila zemřít ve své vlasti. Toto jí nabízel i před rokem 1959 také její bratr Ferdinand Veverka.

¹⁰⁵ ABS, „Hildprandtová Kornelie (Nelly)- Etiopie-Zpráva.“ 20. února. 1964.

Bedřichova nejstarší dcera Josefina vystudovala zdravotnickou školu a toužila stát se lékařkou, ale její posudek jí studium neumožňoval.¹⁰⁶ Roku 1956 se provdala za lékaře Jana Čapka a 17. ledna 1957 se jí v Teplicích narodil syn Jan. V tehdejší Československu zažívala nejednu těžkou chvíli. Z pramenů vyplývá, že se chtěla s rodinou též vystěhovat do Etiopie, že se o ni neustále zajímal stát. Dle zpráv z 10. září a 2. října 1963 byl její manžel ve vězení. „V útvaru NZ Bytíz si odpykává trest odnětí svobody na dobu 30 měsíců lékař Jan Čapek, nar. 16. 4. 1928, který byl odsouzen podle 230/1, pro účast na sebevraždě. Jmenovaný má za manželku Josefínu Hildprandtovou, dceru bývalého barona v ČSSR. Její matka Germeli, roz. Veverková, je dcerou býv. Vyslance dr. Ferdinanda Veverky, který je zaměstnán jako majorátní správce u císařského dvora v Ethiopii. Hildprandt s manželkou několikrát žádali o povolení k vystěhování do Ethiopie, což jim bylo povoleno až po návštěvě císaře Haile Selasie v ČSSR a jeho intervenci. Podle agenturních zpráv hodlá se do Ethiopie vy stěhovat i Čapek s rodinou a věří, že v jeho prospěch bude učiněna potřebná intervence.“¹⁰⁷ Josefina se skutečně se svým synem v roce 1973 do Etiopie vystěhovala.¹⁰⁸

Po návratu do Čech měla spor o dědictví se svou setrou, jejím mužem a svou matkou. Ve knize *Příběhy českých šlechticů* od Borise Dočekala, vypráví Josefina se svým synem svůj příběh, při o majetek a následné odcizení s rodinou. Měla pocit, že Jana byla matkou více milována, neboť spolu žily bez odmlky.¹⁰⁹ Její syn Jan zprovoznil blatenský lihovar, jehož činnost byla před mnoha lety zastavena.

Mladší dcera Jana navštěvovala v Etiopii jazykové školy a později pracovala jako překladatelka rakouského velvyslanectví. Tady potkala i svého budoucího manžela, řeckého architekta Spiridona Germanise, s nímž střídavě žila v Římě a v Řecku. V Etiopii působil jako profesor v oboru strojního inženýrství na Haile Selassie I University i příbuzný Hildprandtů Thomas Anthony Holan, který obdržel vízum do ČSSR pro rok 1963, poněvadž tam chtěl podniknout nejen soukromou, ale hlavně pracovní návštěvu, při níž by došlo k navázání spolupráce v jeho oboru, (Holan byl třikrát ženatý, ale ani jedno manželství nevyšlo. Za druhé světové války žil v Anglii, poté v Indii. Národnost měl českou, ale státní příslušnost britskou.) Společně s ním zažádala o vízum i jeho neteř Jana Hildprandtová: „Společně s Holanem žádala o visum do ČSSR Johanna Hildprandt, vzdálená neteř Holana, narozena 16. 5. 1947 v Praze, svobodná, české národnosti, státní

¹⁰⁶ Buben, M.: Česká zemská šlechta: Hildprandtové z Ottenhausenu, s. 113-120.

¹⁰⁷ ABS, „Věc: Čapek Jan- informace“ 2. října 1963, Praha

¹⁰⁸ Buben, M.: Česká zemská šlechta: Hildprandtové z Ottenhausenu, s. 113-120.

¹⁰⁹ Dočekal, B.: Příběhy českých šlechticů. Jihlava. 2006.

příslušnosti NSR. V ČSSR žila od narození až do začátku r. 1960 v Rojicích, Jižní Čechy. Potom se vystěhovala se svojí matkou do Etiopie a to na žádost samotného císaře Haileho Selassieho u příležitosti jeho návštěvy v ČSSR v roce 1959. V ČSSR hodlá navštívit Josefinu Čapkovou, Pod Vrcholem č. 10, Praha Žižkov. Vlastní pas NSR č. B 3150615. Jmenované bylo visum zamítnuto.¹¹⁰ Avšak v roce 1964 ČSSR stejně navštívila.¹¹¹

Po revoluci v Československu se spolu se svou matkou a s jejích synem Stefanosem-Filiposem, narozeným 3. srpna 1981, vrátila na zámek. Asi dva roky po návratu na zámku bydleli, ale z důvodů finanční náročnosti se přestěhovali do empírového domečku v zámeckém parku, ve kterém bydlí i dnes. V současné době se snaží rekonstruovat zdevastované části zámku. Po svém návratu opět navázali na tradici chovu daňků v zámeckém parku. O tom, že Janě není stav historických památek lhostejný, svědčí také její členství v Asociaci majitelů hradů a zámků, i její funkce prezidentky této organizace.¹¹²

¹¹⁰ ABS, „Věc Thomas Anthony Holan- poznatky“ 1963

¹¹¹ Dvořáček, J.: Čechoslováci pod ochranou císaře: Strastiplná cesta Bedřicha Hildprandta a Ferdinanda Veverky do etiopského exilu. s. 264.

¹¹² Oficiální stránky Zámku Blatná, [cit. 1.9. 2016], Dostupné na www: <http://www.zamek-blatna.cz/content/rodina-hildprandt%C5%AF>

8. Závěr

Bedřich Hildprandt se do vlasti dostal až po své smrti a byl uložen v rodinné hrobce v Paštikách. Po sametové revoluci se tedy na Blatnou nevrátil, ale zámek získaly zpět do držení jeho manželka Kornélie a jejich dvě dcery, Josefina a Jana.

Na druhé straně, abychom byli objektivní, se na zámku provádělo za komunistického režimu několik rekonstrukcí. Od roku 1950 se konala generální oprava zámeckých střeš. Od roku 1951 do roku 1952 se přebudovalo horní hrázděné patro u vstupu do objektu.¹¹³ O dalších opravách a vývoji zámku se můžeme mnoho dozvědět z materiálu Národního archivu. Nalezneme zde i zprávy, které hovoří o různém přesouvání zámeckého nábytku. Za minulého režimu se Blatná dostala do povědomí veřejnosti, díky filmové činnosti. Natáčel se zde film *Bílá paní*, který byl později zakázán (dán „do trezoru“) nebo legendární pohádka *Šíleně smutná princezna*.¹¹⁴ Po revoluci tu za souhlasu majitelů vznikaly obrazy ze seriálu *Přikopy*, některé záběry z pohádkového příběhu *Princezna ze mlejna* a celkově pohádka *Křišťálek meč*.

Návštěvníkům je v současné době zpřístupněno jedno zámecké křídlo (Rozdražovský palác), Zelená světnice v zámecké věži s nástěnnými gotickými malbami z 15. století nebo zámecká kaple v Rožmitálském paláci.¹¹⁵ Jsou zde nabízeny i zkrácené trasy pro děti a na zámeckém nádvoří se pořádá mnoho akcí, např. každoročně pořádané klavírní kurzy.

Bedřich Hildprandt nebyl jedinou osobou v Československu, která bojovala o navrácení československého občanství. Jeho případ není zajímavý jen kvůli jeho společenskému postavení a následnému vystěhování do Etiopie, ale především pro jeho národní cítění. O tomto případu se dozvídáme jen útržkovitě a to ještě z materiálů, které s kauzou vůbec nesouvisí. Z dostupných archivních pramenů nelze vyčíst přesný datum navrácení občanství, ale lze v nich vidět Hildprandtův boj o jeho získání.

¹¹³ Kašička, F., Nechvátal, B.: Sborník k 400. výročí povýšení Blatné na město- sborník vlastivědných prací vydaných k 400. výročí povýšení Blatné na město. Kapitola: Vodní hrad v Blatné od svých počátků do současnosti. Blatná. 2001. s. 9-36. „Ve věži byl nalezen i nečitelný zápis pravděpodobně z roku 1719, kdy tady mělo dojít k rekonstrukci, poněvadž zde uhodil blesk.“

¹¹⁴ Oficiální webové stránky Infocentra Blatná. Dostupné na www: <http://www.icblatna.cz/o-blatne/historie-a-soucasnost/> . (cit. 23. 3. 2017)

¹¹⁵ Tamtéž.

Zpracování tohoto tématu je přesto pro mě přínosem. Jednak jsem se naučila kriticky pracovat s prameny v archivech a též se snažit přistupovat objektivněji k lidským osudům té doby. Dostalo se mi poznání, že člověk by neměl na základě různých dokumentů či vyprávění odsuzovat ostatní, ale měl by vždy popřemýšlet nad motivy jednáním toho druhého a zamyslet se, jak by se zachoval sám v dané situaci.

9. Prameny a literatura:

Literatura:

Codex Diplomaticus et epistolarius regni Bohemiae. Dostupné na www.147.231.53.91/src/index.php?s=v&cat=2&bookid=565

<http://147.231.53.91/src/index.php?s=v&cat=2&bookid=565>

Bezecný, Z.: Příliš uzavřená společnost. Pelhřimov. 2005.

Buben, M.: Česká zemská šlechta: Hildprandtové z Ottenhausenu. Střední Evropa: Revue pro středoevropskou kulturu a politiku.

Dočekal, B.: Příběhy českých šlechticů. Jihlava. 2006.

Dvořáček, J.: Čechoslováci pod ochranou císaře: Strastiplná cesta Bedřicha Hildprandta a Ferdinanda Veverky do etiopského exilu.

Fiala, M.: „Erbovní a nobilitační listiny svobodných pánů Hildprandtů z Ottenhausenu“. Heraldická ročenka. Praha. 1992.

Glassheim, E.: Urození nacionalisté: Česká šlechta a národnostní otázka v první polovině 20. Století. Praha. 2002.

Hazdra, Z., Horčíčka, V., Županič, J.: Šlechta střední Evropy v konfrontaci s totalitními režimy 20. století. Praha. 2011.

Hildprandt, F.: Lovecké vzpomínky. Blatná. 1933.

Hildprandt, K.: Přátelé a jiné drobnosti. Blatná. 1921.

Hildprandt, R.: Kožišínová ovce karákul a její chov: příručka pro chovatele. Praha. 1936.

Janáček, J. Málek, P. – Petrán, K.: Blatná a Jan evangelista Purkyně. Blatná. 1987.

Králová, T.: Klenoty baronky z Blatné. Týdeník Dotyk. 2015. [cit. 26. 6. 2016]. Dostupné na http://www.dotyk.cz/23-2015/22_klenoty-baronky-z-blatne

Kučera, V.: Sám císař orodoval, aby směli emigrovat. Český a slovenský časopis. 2014. [cit. 26. 6. 2016]. Dostupné na: <http://www.cs-magazin.com/index.php?a=a2004091069>

Menclová, D.: Blatná: Státní hrad, město a památky okolí. České Budějovice. 1964.

Mgr. J. Olejník, V. Koubík, A. Debnar, Sborník k 400. výročí Blatné, vydavatel Městské muzeum Blatná. 2001.

Štroblová, J.: Hrobka rodu Hildprandtů se nachází u kostela v Paštíkách. Strakonický deník.cz. 2015. (http://strakonicky.denik.cz/zpravy_region/hrobka-rodu-hildprandtu-se-nachazi-u-kostela-v-pastikach-20151202.html)

Vaculík, P.: Komunistická perzekuce šlechty. Praha. 2004.

Vrána, M.: Z paměti města Blatné 1914-1933. Blatná. 1935.

Zámek Blatná: Průvodcovský text.

Prameny:

Archiv bezpečnostních složek

ABS, Bedřich Hildprandt, arch. číslo V-113 ČB

ABS, Bedřich Hildprandt, sign. 305-309-6/ s. 11

ABS, Bedřich Hildprandt, sign. 305-309-6/ s. 12

ABS, Bedřich Hildprandt, sign. 44-97/1

ABS, Bedřich Hildprandt, arch. číslo: 27497/C

ABS, Bedřich Hildprandt, sign. S-5927 Plzeň

ABS, Bedřich Hildprandt, arch. číslo OB-416

ABS, Bedřich Hildprandt, registr. číslo 11439

ABS, Cornelié Hildprandtová, sign. 305-309-5/ s. 11

ABS, Cornelié Hildprandtová, sign. 305-309-5/ s. 12

ABS, Cornelié Hildprandtová, arch. číslo 27497/C

Archiv Kanceláře prezidenta republiky

AKPR, Bedřich Hildprandt 1939-1948, kart. 477

AKPR, Ferdinand Hildprandt, protokol T, sign. T 136/25

AKPR, Kornélié Hildprandtová- návštěva etiopské princezny, kart. 183

AKPR, Robert Hildprandt, kart. 66

AKPR, Robert Hildprandt, kart. 67

Státní oblastní archiv v Třeboni

SOA Třeboň, Rodinný archiv Hildprandt z Ottenhausen, kart. 21

SOA Třeboň, Rodinný archiv Hildprandt z Ottenhausen, kart. 22